

Nr 240.

Av herr **Wallén**, *angående utredning om ändring av gällande bestämmelser rörande sinnesundersökning av tilltalad person eller eljest.*

Förhållandena beträffande möjligheten att begära sinnesundersökning av tilltalad person eller eljest tilldraga sig en allt större uppmärksamhet, vilken i högsta grad skadar såväl rättsväsendets som rättspsykiatrins anseende och utgör en fara av synnerligen allvarlig natur, som ej längre kan lämnas obeaktad. — Dessa ständiga attacker, som riktas från allmänhetens sida mot det snart hejdlösa tillämpandet av sinnesundersökning av åtalade personer, skada i högsta grad den lugna utveckling som måste känneteckna en demokratisk stat och utgöra en ständig fara för densamma. Man kan tycka att detta är överord, men att så ej är fallet erkännes av en var i dessa förhållanden insatt person.

Lättheten att få en person sinnesundersökt kan ur viss synpunkt anses lämplig, men utgör ur annan synpunkt den allra största fara för missbruk av samma möjlighet och det är mot detta möjliga missbruk, som kritiken har riktat sig. Allt oftare hör man sägas, att den, som exempelvis förskingrar, döljer förskingringen genom förfalskning och sedan kan lura revisorer i årtal, också måst vara i det sinnestillstånd att man får förutsätta honom vara mottaglig för straffkorrektio. Likaså anses det från mångt håll vara felaktigt att släpa med begreppet »förminskat tillräknelig», enär man gärna vill tänka sig en medborgare antingen tillräknelig eller också otillräknelig, mellantinget är ett stadium som icke tillfredsställer rättskänslan.

Förutsättningen för sinnesundersökning måste skärpas därhän att densamma helt bortfaller vid brott vilka äro belagda med bötesstraff, enär vid dylika brott ej något starkare samhällsintresse är hotat. — När sinnesundersökning skall ifrågakomma, bör domstolen underrättas därom redan vid första rättegångstillfället, skriftligen med utförlig motivering upprättad och undertecknad av den som begär undersökning. *Denna anhållan skulle sedan falla under samma regler som nu tillämpas för falsk angivelse, för den händelse det under handläggningens gång skulle visa sig att begäran framställts huvudsakligen eller utslutande i trakasseringsssyfte.*

Vid dylik begäran skulle domstol omedelbart underrätta kungl. medicinalstyrelsen, som hade att förordna en eller flera rättspsykiatriker att övervara förhandlingarna inför rätta, varigenom de skulle få tillfälle att på ett tidigt stadium dels bilda sig en uppfattning i sakfrågan, dels att bilda sig uppfattning om det berättigade i anhållan. Beslutet om sinnesundersökning skulle

sedan fattas av domstolen med läkaren(na) såsom bisittare. Detta förutsätter givetvis att vederbörlig domareed är avlagd av läkaren(na). Genom detta förfaringssätt får läkaren tillfälle bilda sig en uppfattning av fallet på ett helt annat sätt än nu är förhållandet genom protokoll och efterföljande undersökningar, något som torde vara hopplöst för vederbörande. En stor vinst genom dessa omändringar vore också att ansvaret för en beslutad undersökning redan på ett tidigt stadium fördelades mellan de rättsvårdande och de rättspsykiatriska myndigheterna, vilket vore till stort gagn. Under nuvarande förhållanden torde vare sig den ena eller den andra myndigheten känna ansvaret inför ett så genomgripande beslut som beslutet att ifrågasätta en medborgares andliga hälsotillstånd.

Det synes mig synnerligen viktigt att riksdagen fattar ett beslut, som gör slut på det nuvarande oeffterrättlighetsstillståndet, som det nuvarande systemet givit upphov till och det på ett sådant sätt att det tillfredsställer det allmänna rättsmedvetandet, vilket är det förnämsta rättesnöret för den lagstiftande församlingens arbete.

Under återopande av ovan anförda motivering om för övrigt kända förhållanden hemställes,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i motionens ovan angivna syfte.

Stockholm den 23 januari 1939.

Otto Wallén.
